

I sanning, hvarföre skulle Gud, allsmäktig som han är, hafva tillbakahållit sina krafter inom vissa gränser? Till hvems förmån skulle han hafva afsagt sig sitt privilegium? I intet annat fall är ditt förnuft så mycket att lita på, som när det öfvertygar dig om tillvaron af flera världar:

Terramque et Solem, Lunam, mare cætera quæ sunt.
Non esse unica, sed numero magis innumerabili.

Förgångna tiders namnkunnigaste snillen hafva trott det, och ingen af vår tids tänkare har kunnat förneka det, sedan förnuftet kastat sitt ljus öfver frågan; så mycket mindre, som på den byggnad vi se, intet ensamt, ingen enstaka enhet gifves, utan alla släkter äro mångfaldigade; hvarföre det ej tyckes vara sannolikt att Gud skulle ha gjort detta enda arbete, utan att skapa något, hvarmed det kunde jämföras, och att materien skulle uttömt sin kraft på denna enda individ¹⁾.

"Det är min åsigt", skref i slutet af förra seklet en annan tänkare och ryktbar filosof²⁾, "det är min åsigt", sade han, "att man ej ens behöfver göra sig mödan att påstå, det alla planeter äro bebodda, ty att förneka det, skulle i allas, eller åtminstone i de flestas, ögon vara en dumhet. I naturens rike äro världarna och systemerna ej annat än soldam, när de jämföras med hela skapelsen. En planet är, i jämförelse med universum, vida mindre än en liten ö, jämförd med jorden. Bland så många sfärer finnes det inga öde och obebodda trakter annat än på sådana som äro otjenliga till vistelseorter för förnuftiga varelser, hvilka dock äro skapelsens hufvudändamål. Sjelfva vår jord har kanske varit i tusen, ja kanske ännu flera år, innan hennes beskaf-

¹⁾ *Essais* de Michel Montaigne, l. II. ch. XII.

²⁾ Emmanuel Kant, *Allgemeine Naturgeschichte und Theorie des Himmels*, Part. III.